

vedno izhajam iz idealistične predpostavke, da je avtor hotel narediti najboljše in da je njegovo delo vredno vsega spoštovanja, pa če se bralec strinja z njegovim pisanjem ali ne. Pri preraščanju je bilo govora o razvoju zgodovine od 'objektivnega' podajanja suhih, preverljivih podatkov do zgodovine, ki se 'vživi' v obravnavano obdobje s pomočjo najrazličnejših pričevanj in podatkov, ki si jih upa tudi argumentirano interpretirati.

6. »Na koncu sicer izvemo, da je njegov odnos do knjige izrazito pozitiven, žal pa tega ne utemelji niti z enim stavkom, trditev ostaja kot zapis nekega subjektivnega občutka.«

Seveda je to zapis nekega subjektivnega občutka (kakšen bi bil pa objektivni?!). Na točki, ko zapišemo *zdi se mi, všeč mi je, ni mi všeč, menim, sodim*, zapustimo varen pristan 'objektivnega' in sprejmemo tveganje, da se nekdo z našim občutkom ne bo strinjal. Do tega ima vso pravico, mi pa do razčlenitve naše presoje (kar sem v poročilu že storil, v svojem pojasnilu danes pa nekaj vrstic nazaj tudi že (vsakokrat v več kot enem stavku).

7. »Naj se na koncu obregnem še ob tale stavek iz Žižkovega prispevka: »Urednici sta k pisanju povabili 30 pisk (!) in piscev...« Klicaja nisem dodala, naredil ga je avtor. Priznam, da bi ga napisala tudi jaz, kajti ta beseda naj bi bila očitno rodilnik množine samostalnika 'piska'. Besede piska v slovarjih slovenskega knjižnega jezika ni. Morda je avtor dobil asociacijo v pogovorni frazi, da je nekdo zadnja piska, kar izrečemo, če hočemo povedati, da ima majhen vpliv v družbi. Avtorice prispevkov v omenjenem zborniku to zagotovo niso!«

Asociacija za *pisko(!)* je seveda *peška* (ta pa je v SSKJ, in sicer kot redko uporabljana beseda - *ženska, ki hodi peš*), v isti niz pa bi dodal še *kupko(!)*, ki je tudi (še) ni v SSKJ, utegne pa se tam prav kmalu znajti.

Zadnje podtikanje o meni sicer neznani pogovorni frazi je malo ceneno viktimiziranje avtoric in je primerljivo z vstopnim nesmisлом o tem, kako sem iz raziskovalk delal feministke.

Aleksander Žižek

»KRITIKI SO LAHKO LE LJUDJE, KI IMAJO DRUGAČNO ZGODBO O ISTEM DOGODKU«*

Odgovor urednic zbornika Splošno žensko društvo 1901-1945 na oceno mag. Aleksandra Žižka v Zgodovini za vse.

Po uvodni vsebinski predstavitvi zbornika *Splošno žensko društvo 1901-1945*, ki ga je v drugi številki Zgodovine za vse pripravil mag. Aleksander Žižek, se je v nadaljevanju (oziroma bolj proti koncu) lotil tudi metodološkega in vsebinskega ustroja zbornika.

Avtorja kritike moti (pre)obsežen *hagiografski* del zbornika, namreč biografske zgodbe žensk, ki so delovale v Splošnem ženskem društvu. Urednici sva ravno zato, ker se nama je zdelo pomanjkanje biografskih podatkov o pomembnih tvorkah slovenske preteklosti že sramotno, aktivirali tako veliko število sodelavk in sodelavcev, ki so pisali prav zgodbe o ženskah. Poleg tega pa postajajo življenjepisi v novejšem času, ko stopajo v ospredje zgodbe malih, prezrtih ljudi, pomembna podlaga za znanstveno delo, ki naj bi podalo realnejšo podobo preteklosti. Soustvarjale so jo tudi ženske. Ob tem je treba dodati še, da življenjepisi, na primer, Josipine Vidmar, Minke Gašperlin, Ane Zalokar, Eleonore Groyer, Terezije Jenko, Romane Vasič niso objavljeni še v nobeni strokovni literaturi in da v Letu svetnikov najdemo precej več svetnic kot v Slovenskem biografskem leksikonu pomembnih Slovenk.

Žižek meni, da *ženske* kakor tudi *moške* zgodovine ni in da nista ločeni. Čestitava! Kajti nasprotnega v zborniku o Splošnem ženskem društvu ni mogel prebrati. Očitno pa je že na podlagi tega, da so v zborniku glavne junakinje - za spremembo - ženske in da govorimo v glavnem o njihovi preteklosti, povzel, da gre za 'žensko' zgodovino. In takoj sledi primerjava z 'moško' zgodovino, ki se ji kaj podobnega, kot je omenjeni zbornik, ne bi moglo več zgoditi. A zgodile so se ji Slovenske kronike 19. in 20. stoletja, v katerih je o ženskah bore malo napisanega. Zavedava se, da bi morali kritiko tega eminentnega

* LESKOŠEK, Vesna: *Zavrnjena tradicija*, C.F. : Ljubljana 2001, 16.

dela zapisati za kakšno drugo publikacijo, a ker govorimo ravno o tem, kaj je »moška' zgodovina že prerasla«, samo še kratka statistika: v *Slovenski kroniki 20. stoletja najdemo na 475 straneh približno deset* dogodkov, povezanih z ženskami, in približno *devet* ženskih imen v celem prvem delu knjige, ki obsega obdobje od 1900-1945. Podobno se nam zgodi ob pregledu Zgodovine Slovencev, Zgodovine slovenskega naroda ali Slovenske zgodovine. Ne v teh ne v drugih knjigah o slovenski zgodovini ni datuma, ko so ženske dobile volilno pravico, kaj šele s tem povezanih dogodkov. Gre torej za popolno zanikanje ženskega prispevka k zgodovini Slovenije pred drugo svetovno vojno (podatke je zbrala Vesna Leskošek v svoji knjigi *Zavrtna tradicija*, Ljubljana 2001, str. 16). V drugih treh Kronikah ni dosti drugače.

Po sklepnem 'veseljenju' nad nadaljevanjem, nad zanimivimi študijami in monografijami, ki bodo temeljile na *modernejši eksploataciji virov*, sklepa, da se Žižek veseli 'moškega' pristopa k zgodovini ženskega gibanja na Slovenskem. Preroško naznanja, da bodo *preteklost, sedanjost in prihodnost skupne dimenzije*. A po sedanjih izkušnjah bomo morale krepko poprijeti tudi zgodovinarke.

Za večino žensk, katerih *neatraktivne* življenjske zgodbe smo objavili v zborniku (Vodetova, Štebijeja, Hočvarjeva, Engelmanova, Komanova, ...), niso stali ne pravi ne nepravi moški: nekatere so s poroko zgubile svojo intelektualno moč ali pa so svoje interese podredile družini in možu (Bartolova, Klemenčičeva), večina učiteljic in uradnic pa sploh ni bila poročena. Sklepni stavek kritika: *Za vsako uspešno žensko stoji pravi moški*, zato izzveni kot posmeh, saj pokaže, s kakšno intenzivno (moško) študioznostjo je bil zbornik prebran in okritiziran.

Naj na koncu omeniva še ugotovitev naše že omenjene sociologinje, ki se ukvarja pretežno z mestom in položajem žensk v preteklosti, namreč, da *na zgodovinarjeve ideje in metode* (in kritike, op. p.) *vpliva družbeno okolje, v katerem zgodovinar deluje... Zgodovinarjeva pripadnost kakšni skupini vpliva na njegovo interpretacijo...* In celjska delu zgodovinarke ni pretirano naklonjena.

Nataša Budna Kodrič, Aleksandra Serše

2. PISMO BRALKAMA (UREDNICAMA)

Odgovor urednic zbornika prinaša nekaj že obravnavanih pojasnil (pomen biografij) in očitkov, ki sem se jih dotaknil že v prvem delu odgovora na pisanje Anje Dular in jih ne kaže ponavljati, spet pa bi rad ponovil, da sem zbornik zagotovo prebral »z intenzivno (moško) študioznostjo«. Če ga ne bi, bi bilo poročilo precej bolj megleno in 'korektno'.

Vesel bom, če bom v katerikoli publikaciji (zakaj pa ne v tej?) prebral obljubljeni kritiko Slovenske kronike 19. in 20. stoletja - za avtorje (avtorja) je namreč najhujši molk, ki pomeni, da se z natisnjenim ni vredno niti ukvarjati, kaj šele kritizirati ali hvaliti - da je preprosto 'strel v prazno'.

Čudno se mi zdi, da se nihče nikoli ne obregne ob 'pravo' verzijo reka o uspešnih moških in ženskah, da namreč za vsakim uspešnim moškim stoji uspešna ženska, medtem ko naj bi bila popolnoma benigna opazka o vplivu neženskih sopotnikov, mentorjev, urednikov in drugih na opisane članice SŽD malodane bogokletna. Z naštevanjem imen in deljenjem članic SŽD na tiste, ki so in one, ki niso imele nič ne s pravimi ne z nepravimi moškimi, ne bomo prišli prav daleč. Naštetim imenom postavljam na nasprotni konec tehtnice Pavlino Pajk, Franjo Tavčar, Marijo (Krejči) Milčinski, Minko Govekar, Vido Jeraj in Leo Fatur - obe Štebijeji (Alojzija Štebi in njena svakinja Cirila Štebi Pleško) pa po moje tudi bolj podpirata mojo 'teorijo' kot pa nabiranje 'dokazov', kako izven vsega so se rojevale nove ideje in se je uveljavljalo žensko gibanje. Hvalabogu so bile same članice SŽD manj izključujoče - v društvu so bili (resda le) kot 'ustanovni' in podporni člani tudi številni pomembni možje.

'Najhuje' pri vsem tem pa je, da za objavljenim poročilom ne stojita ne dnevna politika ne 'celjska skupina'. Nobenih pravih nasprotnikov torej, nobene slave in nobenih zaslug. O dnevni politiki zdajle ne bi, glede 'celjske skupine' pa imam nekoliko čudne dokaze o njeni protiženski naravnosti. Prav 'član' te 'skupine' je namreč avtor izbrane zamisli za naslednje zborovanje slovenskih zgodovinarjev, ki bo letos v Celju(!), njegova tema pa bo - *Ženske skozi zgodovino*(!!!). 'Uradni organ' te 'skupine', se pravi revija, ki jo držite v rokah, pa je v desetih letih gostila 95 avtorjev,